

Badia i Margarit

("la llengua és patrimoni dels parlants")

El passat 12 d'abril, el professor Antoni Maria Badia i Margarit, ex-president de la secció de filologia de l'Institut d'Estudis Catalans, va visitar l'Olleria per donar una conferència convidat pel Col·lectiu l'Olla. La Tonyina, com si fos un peix en l'aigua, que ho és, va saber moure's i aconseguir una entrevista amb aquest filòleg, en què ens comenta la seua opinió sobre els assumptes lingüístics i a més ens desvetlla alguns dels aspectes menys coneguts de l'acadèmia dels valencians. L'altra, la Re(i)al, que se la berenen ells.

- Quines són les activitats de l'Institut?

- L'Institut té unes seccions i hi ha unes activitats de recerca de totes les especialitats. En la mateixa secció filològica tenim una normativa de la llengua, però també hi ha investigacions de la llengua. La normativa va per la gent, per escriure com Déu mana, però a banda també hi ha en marxa molts treballs d'investigació. Hi ha un atlas lingüístic que porta Joan Veny, jo dirigisc un treball de cognoms de família, de llinatges, que està englobat en un treball internacional...

Ja fora de la secció filològica hi ha importants treballs de recerca com ciència, semiòtica.

Històricament l'art romànic va ser una de les grans preocupacions de l'Institut, i l'arqueologia també. L'Institut va tindre la responsabilitat de les excavacions arqueològiques al Principat. O siga que malgrat que siga conegut per la secció filològica, l'Institut abasta tots els camps de la ciència i la literatura.

- Ja que vosté ha estat president de la secció filològica

ens podria explicar quin és el pes del valencià dins de l'Institut.

- Jo crec que el valencià, per raó de la seua situació, és un fill predilecte, perquè hi ha membres de Mallorca a l'Institut, però n'hi ha més de València. Quan fem alguna cosa sempre pensem a València.

- És una mena de prejudici que pot frenar?

No, no. Jo veig que a l'Institut tothom, no solament l'accepti, sinó que són les ganes que tothom té que València pugués viure una situació molt més normal. La nostra tampoc no és normal però no és tan anormal com la vostra.

Mira, jo per exemple a vegades m'he abstingut d'escriure segons quins articles perquè no vull què es puguin veure malament a València. Tant en el sentit d'imposició, predomini de Catalunya sobre València, com en el sentit de tindre por de l'oro catalán, de ser uns venuts, són prejudicis que hi són. Jo fa un any o així, vaig publicar un article a *El País* de València i de Madrid, un article que portava

per títol "*Por favor un poco de seriedad*" en una d'aquestes onades sobre la qüestió del nom del valencià, i abans d'enviar-lo vaig consultar dos amics valencians, si no, no l'hauria publicat. Els vaig preguntar si seria contraproductiu que jo firmés aquest article i em van dir que no, i efectivament va tindre una repercussió que no hauria pres si no ho hagués fet.

- Quina opinió li mereixen les declaracions de García-Márquez sobre la possibilitat de fer desaparèixer els accents del castellà?

- No entenc com ha pogut dir això. Jo crec que no ha mesurat les conseqüències que pot tenir per a la llengua castellana. A més els valencians ja en sabeu bastant d'aquest tema.

- De qui és patrimoni la llengua dels parlants o dels acadèmics i escriptors?

- Dels parlants, el cos social és l'amo de la llengua i de fet les acadèmies la canalitzen en la mesura que poden. Moltes vegades són elles les que fan que la normativa s'adapti als nous aspectes, usos i pronunciacions.

- Però les acadèmies tarden molt a adaptar-se als canvis socials, per què és tant lent aquest procés?

- Les acadèmies, totes, tenen un funcionament lent, però açò es comprén perquè hi ha paraules que es posen de moda i al cap de dos anys ja no se'n recorda ningú, posar-les al diccionari hauria estat una pèrdua de temps perquè es quedarien obsoletes en molt poc temps, per tant quines ganes, oil. Tenen més obligació d'enregistrar mots nous els altres diccionaris, més que els acadèmics. Al diccionari acadèmic s'ha de pensar molt, i quan posa una paraula al diccionari és que està segur que aquesta paraula està arrelada i té una significació completa. En aquest sentit hi ha gent que critica els acadèmics, però jo crec que és convenient que els acadèmics vagin a poc a poc.

- En aquest mateix sentit que li pareix la polèmica entre *barco* o *vaixell*?

- Jo crec que la paraula més genuïna i exclusiva és *vaixell*, però *barco* existeix des de fa segles i que un dia o altre acabaria entrant. En la darrera edició del diccionari que estem preparant no ha entrat perquè nosaltres vam fer-nos el propòsit de no introduir cap paraula d'aquestes que han estat bandera d'una posició o d'una altra per no afegir llenya al foc. Encara que *barco* té una gran tradició, i fixeu-vos que al diccionari hi ha *barca*, *embarcació*, *embarcar*,... i no havia d'haver *barco*. Sembla que tenim mania a les 'os' finals que pareixen castellanismes i no és així, oil. Tenim *monjo* per

exemple: aquest temor és infundat.

- Quin és el paper que juguen els mitjans de comunicació en la normalització de la llengua?

- Tenen una gran responsabilitat, perquè la gent veu la televisió més que no pas mira una gramàtica acadèmica, per tant jo crec que els mitjans de comunicació de masses tenen molt, molt a fer en la col·laboració amb l'autoritat normativa.

Badia i Margarit en un moment de la conferència

- Llavors com s'estableix la llengua estàndard?

- Hi ha hagut diversos procediments. Un és el de fer una llengua artificial com és el cas del basc. Una altra és el que ha passat a Itàlia, a França i a Castella mateix on el model de la regió més rica, més forta políticament s'ha imposat als altres. I hi ha un altre procediment que és el que ha seguit l'Institut, per influència de Fabra, que és això que anomenem nosaltres la normativa participativa. Per a l'Institut tan correcte és dir *jo cant*, *jo cante* com *jo canto*. Això

porta més problemes, més maldecaps, però evidentment és més just.

- Quina creu que és la situació del català a València?

(Riu) A mi vindre a València em resulta incòmode, perquè no puc parlar la meua llengua. En canvi quan vaig per les comarques és diferent, puc viure en valencià. A València hi ha gent que s'ho pren molt malament que li parlis en valencià, i et tracten de maleducat, i si damunt ho fas amb accent de Barcelona encara pitjor, perquè normalment els que més defenen el valencià són els blaveros.

- Ara li agrairíem que ens definira el següent:

Pompeu Fabra. És el seny ordinador de la llengua.

TV3. Ha prestat un gran servei a la llengua.

Canal 9. Hauria pogut prestar un servei millor que el que ha fet.

Xavier Casp. Enyoro els temps que Xavier Casp era un poeta tan lloat i elogiat a Barcelona i Perpinyà.

La ç. És un pes històric que tenim i que no podem desempellar-nos-en.

La diglòssia. Un fenomen en les nostres situacions potser inevitable, però que perjudica l'evolució de la llengua pròpia.

El bilingüisme. També va la cosa per les llengües que estan en contacte com la nostra.

La Tonyina. A mi en principi em suggereix, doncs, el que és en el català corrent, que és un peix.

JULIÀ ENGO I FRESNEDA